

Programma Data & Informatie 2025-2027

Betere rioleringsdata voor beter beheer

Versie 3 van 29-11-2024

Opgesteld door
Eric Oosterom, programmamanager Data & Standaardisatie

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Wat gebeurt er om ons heen?	4
3	Op welke koers zit Stichting RIONED?	6
	3.1 Strategische uitgangspunten	6
	3.2 Bevestigd door partners en achterban	7
4	Wat hebben we bereikt?	9
5	De uitdagingen en speerpunten voor 2025-2027	11
	Huidige formatie GWSW-uitvoeringsorganisatie is krap	12
	Prioriteiten en activiteiten in 2025-2027	13
	Speerpunt 1 – Beter toepassen van het GWSW en daarop gebaseerde rioleringsdata	13
	Speerpunt 2 – Doorontwikkelen GWSW in samenhang met andere standaarden	15
	Speerpunt 3 – Zorgvuldig beheren wat is opgebouwd	16
6	Meerjarenbegroting 2025-2027	17

1 Inleiding

Dit document beschrijft op hoofdlijnen de huidige stand van zaken en de uitdagingen en prioriteiten voor komende jaren van het programma Data & Informatie van Stichting RIONED. Het programma bestaat voor een groot deel uit de ontwikkeling, het beheer en de ondersteuning van toepassen van de landelijke standaard het Gegevenswoordenboek Stedelijk Water (GWSW).

Het GWSW is echter geen doel op zich, maar een middel om onze sector in staat te stellen object- en beheergegevens beter vast te leggen, beter uit te wisselen en beter te benutten, zodat het stedelijk waterbeheer beter en efficiënter verloopt. En dat de gegevens van rioleringsobjecten en -systemen eenduidig en soepel beschikbaar komen voor allerlei andere toepassingen en partijen die daar belang bij hebben, bijvoorbeeld om andere maatschappelijke opgaven te realiseren.

In dit document wordt eerst het grote plaatje geschetst van de context en maatschappelijke ontwikkelingen waartoe Stichting RIONED en het GWSW zich moeten verhouden. Vervolgens wordt dat omgezet naar ontwikkel- en beheeractiviteiten rondom de standaard die op een praktische manier zo goed mogelijk een vertaling zijn van die brede context naar het werk en de behoeften van de riolerings- en beheerders. Uiteindelijk is dat namelijk het doel: stedelijk waterbeheer beter en effectiever maken.

In hoofdstuk twee wordt dus als achtergrond en startpunt voor het eigen programma kort ingegaan op enkele relevante ontwikkelingen in het vakgebied en haar omgeving. Vervolgens schetsen hoofdstuk drie de door Stichting RIONED ingezette koers en hoofdstuk vier de huidige stand van zaken en de resultaten van afgelopen jaren. Daarna beschrijft hoofdstuk vijf de prioriteiten en activiteiten van het programma voor 2025, 2026 en 2027 met een doorkijk naar de jaren erna.

Hartelijk dank aan collega's van Stichting RIONED, leden van het GWSW-uitvoeringsteam en deelnemers van de GWSW Leveranciersoverleg en het GWSW Gebruikersoverleg voor jullie reacties en aanvullende ideeën op conceptversies van dit programmaplan om het tot een goede basis te maken voor de gezamenlijke activiteiten en ambities komende jaren!

Hilde Niezen, directeur-bestuurder

Eric Oosterom, programmamanager Data & Standaardisatie

2 Wat gebeurt er om ons heen?

De overheden hebben tot doel en zetten zich in om Nederland mooier, slimmer, beter, efficiënter en duurzamer te maken en om wat we in lange tijd hebben opgebouwd op orde te houden. Om het hoofd te bieden aan de uitdagingen en maatschappelijke behoeften waarvoor zij gesteld staan, zijn voor het maken van beslissingen en het uitvoeren van maatregelen informatie en onderliggende data en datastandaarden nodig.

Beheerders zoals van riolering en andere stedelijk watervoorzieningen hebben in hun dagelijkse werk behoefte aan goede data van de ligging, de conditie en het functioneren van objecten en systemen. Ze houden zoveel relevante data zo goed mogelijk bij in registratie- en beheer-applicaties en gebruiken monitorings-, analyse- en sturingstools voor hun werk. Voor dagelijks beheer, voor aanleg, vervanging, verbetering en uitbreiding van systemen. En om de uitdagingen van de toekomst, de maatschappelijke wensen en de bestuurlijke ambities aan te kunnen.

Dat blijkt in de praktijk niet eenvoudig. Het is een bekend probleem: overheden raken steeds meer verstrikt in het digitale web dat ze, overigens met de beste intenties, samen met hun leveranciers hebben gesponnen. In het IT-landschap zijn silo's verrezen waarin elke applicatie bouwt op een eigen database en alle data zelf beheert met eigen begrippen en formaten. Talloze koppelingen transporteren data uit de ene silo naar de andere, wat leidt tot een omslachtige, onderhouds-intensieve en fout- en risicogevoelige werkwijze. In zo'n data- en applicatielandschap is grote behoefte aan standaarden voor uniforme en soepele registratie, gebruik en uitwisseling.

Op allerlei manieren werken de overheden en hun koepel- en kennisorganisaties aan een beter ICT- en data & informatielandschap, waarbij zij profiteren van en ook uitgedaagd worden door de steeds toenemende digitalisering, dataficering en informatisering. De overheden nemen daarbij voor de toekomst als belangrijke uitgangspunten dat data uniform, neutraal en zoveel mogelijk toegankelijk en open worden. Enkele relevante ontwikkelingen / voorbeelden onderschrijven dit:

Veel gemeenten en colleges van B&W spreken uit dat de maatschappelijke opgaven zoals klimaatadaptatie, energietransitie, bouwopgave en vervanging van bestaande verouderende infrastructuur alleen goed gerealiseerd kunnen worden als de data van objecten, systemen en processen goed, uniform en soepel beschikbaar zijn. Daarom hebben zij ambities om hun data(huishouding) op orde te brengen, werken ze aan digital twins, willen ze minder afhankelijk van zijn van externe leveranciers en applicaties. De realisering van die ambities vraagt investeringen in capaciteit, cultuur/werkprocessen, competenties en tools (zoals landelijke standaarden) en aanhoudende inzet. Daarbij gaat de kost voor de baat uit. Gelukkig zijn, zoals o.m. de business case van het DOOR programma¹ laat zien, de baten op de langere termijn vele malen groter dan de kosten en wordt het omslagpunt al na enkele jaren bereikt.

¹ DOOR, Dataharmonisatie Objecten Openbare Ruimte, is een initiatief van CROW, Stichting RIONED, een groep gemeenten en diverse partners voor objectgericht samenwerken om informatieverlies in de keten te voorkomen. Voorheen heette dit programma CORE-BORIUS (Centrale Objectenregistratie / Beheer Openbare Ruimte Informatie- en Uitwisselstandaarden). Zie <https://www.crow.nl/Onderwerpen/Assetmanagement-en-beheer-openbare-ruimte/Data-en-informatie/programmadoor>

De Common Ground-beweging van de gemeenten (onder aanvoering van VNG Realisatie) richt zich op het loskoppelen van de data (waaronder het informatiemodel en de opslag) van de applicaties die de data gebruiken. Applicaties kunnen dan de data bij dezelfde bron halen: haal centraal. Dit principe kan gemeentebreed als uitgangspunt genomen worden. De uitwerking van Common Ground vindt inmiddels met bestuurlijke steun plaats in het programma Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) van VNG Realisatie. Overheidsbreed is de Common Ground filosofie inmiddels opgepakt in de Interbestuurlijke Datastrategie die werkt aan het Federatief Datastelsel, een overheidsbrede architectuur waarbinnen data zoveel mogelijk vanuit de bron en meervoudig gebruikt worden.

De basisregistraties zoals BGT en BAG en de KLIC/WIBON-voorziening zijn belangrijke platforms met gegevens die door alle overheidsinstellingen verplicht worden aangeleverd én gebruikt bij de uitvoering van publiekrechtelijke taken. Samen met PDOK is in Nederland al een krachtig ecosysteem van kwalitatief hoogstaande, vrij beschikbare en bruikbare data ontstaan. Komende jaren zullen initiatieven zoals Zicht op Nederland en de nationale Digital Twin Fysieke Leefomgeving de samenhang, diepgang en toepassingsmogelijkheden verder vergroten en zullen steeds meer datasets beschikbaar komen.

In de bouwwereld wordt stevig ingezet op BIM (Bouwwerk Informatie Modellen, Modelleren en Management), omdat daarmee beter, efficiënter, economisch voordeliger en sneller wordt gebouwd. Digitalisering heeft dan ook een sleutelrol in de Bouwopgave, wat wordt aangejaagd met het Bestuursakkoord Digitalisering Gebouwde Omgeving. BIM omvat de digitale representaties van een bouwwerk (3D-model) en alle relevante procesinformatie tijdens de levenscyclus van het bouwwerk (vooral nog ontwerp, maar steeds meer ook realisatie, beheer, buitengebruikstelling en materiaalpaspoort). Minstens even belangrijk als de technische ontwikkelingen is ook hier dat het behalen van de meerwaarde met BIM aanzienlijke inspanningen en aanpassingen vraagt op het gebied van processen, management, organisatie, mens en cultuur.

Bovenstaande ontwikkelingen raken niet allemaal direct aan de rioleringssector en de inspanningen van Stichting RIONED op het gebied van Data en Informatie, maar bepalen wel mede de koers, de reikwijdte en het tempo van wat Stichting RIONED kan bereiken. In veel gevallen kan de rioleringssector via Stichting RIONED vanuit de eigen vergevorderde ontwikkeling van het GWSW én haar onafhankelijke positie (ook financieel) bijdragen, zaken versnellen en als proefkonijn fungeren. Waarbij onze focus natuurlijk wel ligt op ontwikkelingen die het werk van de rioleringsbeheerder beter, slimmer en makkelijker maken.

Het trainee-onderzoek van Alexandra Lamp afgelopen jaar laat zien dat bij het adopteren van de standaarden en technische innovaties de techniek zelden de beperkende factor is. Veelal zijn (vasthouden aan) werkwijzen en interne processen, afhankelijkheden en contractverplichtingen van leveranciers en marktpartijen, en (gebrek aan) mensen de bottlenecks. Vanuit dit programma is op deze uitdagingen veel lastiger antwoord te bieden. Belangrijk is dat de instap tot (GWSW-) innovaties zo toegankelijk mogelijk gemaakt wordt met zo goed mogelijke ondersteuning en toelichting en dat gebruikers het willen gebruiken (intrinsieke motivatie).

Tegen deze algemene achtergrond stippelen we hieronder voor komende jaren een koers uit voor het programma Data & Informatie en kiezen we speerpunten en bijbehorende concrete ontwikkelprojecten.

3 Op welke koers zit Stichting RIONED?

De rode draad in de opeenvolging van het Gemeentelijk Functioneel Ontwerp (jaren '90 door VNG), de ontwikkeling van het Gemeentelijk Woordenboek Riolerings (2004-2009, Stichting RIONED), het convenant Eenduidige gegevensuitwisseling in het stedelijk waterbeheer (2013) en het ontwikkelprogramma Gegevenswoordenboek (2014 tot heden) is dat Stichting RIONED een landelijke sectorstandaard ontwikkelt en beheert die toepassingsgericht, bottom-up en semantisch rijk is en draagvlak heeft. Bovendien zijn we erin geslaagd die sectorale standaard operationeel te maken via ons eigen server met gepubliceerde standaard, een groeiende set basisapplicaties en -ontsluitingen en een dataplatform.

We hebben daarbij een duidelijke voorsprong ten opzichte van andere disciplines om meerdere redenen. Onze standaard én de daarop gebaseerde data zijn geavanceerd (op basis van linked data en modelleerprincipes volgens de laatste inzichten). Het GWSW omvat naast objectdata ook netwerk-, proces- en activiteitdata die operationeel gebruikt en via landelijke formaten en platforms ontsloten worden voor hergebruik. En ten derde, het GWSW richt zich op de actieve uitwisseling in het kader van toepassingen, niet op de registratie binnen systemen, waardoor allerlei partijen met de data nuttige en nieuwe dingen kunnen doen. Voorbeelden daarvan zijn de generieke GWSW-toepassingen (HydX voor modelberekeningen, diverse geo-bestandsformaten in 2D en 3D, kwaliteitsmeting per proces) voor nu ruim 200 gemeentelijke datasets.

3.1 Strategische uitgangspunten

Het bestuur en bureau van Stichting RIONED hebben afgelopen vijf jaar ingezet op onderstaande uitgangspunten en doelgerichte ambities:

- Belangrijke maatschappelijke opgaven maken **verdergaande digitalisering**, dataficering en informatisering voor het stedelijk waterbeheer noodzakelijk: klimaatadaptatie, energietransitie, woningnood, vergrijzing en het streven naar doelmatig en doeltreffend investeren en beheren kunnen niet zonder goede basisdata.
- In algemene zin, moeten overheden bij digitalisering, dataficering en informatisering streven naar een **zo uniform mogelijke, consistente en breed geïmplementeerde aanpak**. Dit betekent dat Stichting RIONED zich (pro)actief en coöperatief zal blijven opstellen naar andere partners en ontwikkelingen voor digitalisering in de bebouwde omgeving, de openbare ruimte en het waterdomein. Daar waar versterking en versnelling van initiatieven mogelijk is, moeten die kansen benut worden.
- Doelmatige digitalisering vraagt **zo min mogelijk vrijblijvendheid**. Kaders worden centraal, liefst wettelijk vastgesteld. Voor standaarden moeten gebruiksverplichtingen gelden. Data moeten eenvoudig en softwarematig gelinkt worden. Inclusief eenduidige eisen van benodigde kwaliteit van gegevens (kwalificeren minimale kwaliteit).
- **Hergebruik en openheid van goede (actuele, consistente, volledige, uniforme) data** is ons uitgangspunt.
- Digitalisering omvat de **gehele levenscyclus** van fysieke objecten, dus van idee via realisatie naar gebruik en beheer tot uiteindelijk sloop en hergebruik van bouwmaterialen. Bouwinformatiemanagement (BIM) is daartoe het wenkend perspectief. De ontwikkeling en toepassing ervan moet ten volle worden ondersteund.

- Er is veel steun voor de open standaard het Gegevenswoordenboek Stedelijk Water, maar de adoptie en toepassing gaan helaas nog schoorvoetend. **Sterkere regie op en stimulans voor het adoptieproces** zijn nodig door Stichting RIONED en alle partijen die daarbij kunnen helpen. De verbreding naar andere BOR-domeinen kan daarbij ook een grote impuls betekenen.
- Het is belangrijk dat opdrachtgevers, dus domeinspecialisten zoals stedelijk waterbeheerders, geholpen worden **goede vragen aan de markt te stellen**. Zodat de digitalisering en informatisering de problemen gaan oplossen die beheerders en beleidsmensen in het dagelijkse werk ervaren. Dat kunnen praktische functies zijn zoals beheer van gemalen en persleidingen, maar ook transformaties zoals de energietransitie, bouwopgave, vervangingsopgave en klimaatverandering. Digitalisering is ook nodig om te komen tot ontwikkeling en behoud van vakkennis, het terugdringen van faalkosten en meer doelmatigheid.
- Het bronhouderschap en eigendom van gegevens ligt formeel bij de gemeenten en waterschappen, maar in de praktijk in veel gevallen speelt een applicatieleverancier een sleutelrol. Een belangrijk principe voor de toekomstige dienstverlening en bedrijfsvoering van overheden en een sleutel tot innovaties is het **scheiden van data en processen**. Overheden hebben daarmee de regie op en toegang tot de eigen data. Marktpartijen onderscheiden zich in het maken van informatie, de ontwikkeling van applicaties met toegevoegde waarde en innovatie. Stichting RIONED sluit hierin aan op de ontwikkelingen van FAIR, de VNG (Common Ground) en gezamenlijke overheden (Federatief Datastelsel).

3.2 Bevestigd door partners en achterban

Enkele jaren geleden zijn bovenstaande uitgangspunten en ambities via interviews en een gezamenlijke keuzesessie getoetst bij onze ketenpartners (koepelorganisaties, kennisinstellingen en eigenaren van aanpalende datastandaarden) en de sleutelspelers uit onze achterban (gemeenten, waterschappen, adviesbureaus, softwareleveranciers). Daarbij werden de volgende constatering opgehaald:

- Het GWSW wordt **noodzakelijk** geacht om de digitale transformatie en integrale vraagstukken aan te kunnen. De standaard wordt als zeer **modern** en ook **complex** ervaren.
- Het GWSW moet gestructureerd en stapsgewijs verbonden worden met andere standaarden in de domeinen bodem, openbare ruimte, water en infrastructuur, en met de basisregistraties. Bij dat **verbinden** is Stichting RIONED een van de basisspelers, maar niet de regisseur. Ketenpartners (opdrachtgevende overheden en opdrachtnemende bedrijven) en hun bestuurders zijn aan zet. Bij de afstemming van IMBOR en GWSW gebeurt dat nu al in nauwe samenwerking tussen CROW en Stichting RIONED.
- Gebruikers stellen ten aanzien van het gebruik van de standaard eisen zoals laagdrempeligheid (**plug & play**) en naadloze integratie/verbinding met vraagstukken in hun domein, in hun taal gecommuniceerd en aansluitend op hun werkprocessen. Behulpzaam daarbij zijn casusbeschrijvingen, een boegbeeld, succesverhalen en een ambassadeursnetwerk.
- **Bestuurlijk** zijn klimaatadaptatie, energietransitie, duurzaamheid (circulaire economie), DigidealGO, data op orde en kennisborging i.v.m. vergrijzing dé thema's waarmee verbonden kan worden.
- **Managerial** zijn integrale programmering, assetmanagement, ketensamenwerking en flexibele digitale informatiehuishouding de dragers van energie.

- **Professioneel** zijn verbindend afdekken van de taakgebieden van de 'rioleur' en zijn/haar dienstverleners via praktische verbeteringen voor (vaak) alledaagse knelpunten de energiedragers. Denk dus in oplossingen en sluit aan bij de vraagstukken van nu en in de toekomst.
- Bestuurlijke en managerial besluitvorming vereisen een **helder stappenplan** waaruit de meerjarige beheerbaarheid, meerwaarde en realisatie onder architectuur blijken.
- De scherpe **doelbinding** voor uitgaven in het domein van stedelijk water belemmert integraliteit en efficiëntie. De silo-gewijze ontwikkeling van standaarden in het fysieke domein vraagt om een schaalsprong. Bestuurders zijn aan zet om dat gericht te forceren.
- Stichting RIONED mag haar ambitie als ontwikkelaar van het GWSW enigszins **afschalen**. Hoewel de pioniersrol gewaardeerd wordt, bestaat het gevaar dat we te ver voor de troepen uit lopen. Door minder ambitie bij de (door)ontwikkeling krijgen opdrachtgevers en marktpartijen meer kans hapklare toepassingen neer te zetten op basis van de nu al operationele standaard. Dan zal naar verwachting als vanzelf vanuit dat toegenomen gebruik ook de vraag naar verdere ontwikkeling en uitbouw weer op tafel komen.
- Durf als Stichting RIONED **ruimte** te **maken** voor pionierende initiatieven van bedrijven en samenwerkende overheden.
- Bovendien is het belangrijk te zorgen voor **toekomstvastheid en capaciteit van de beheerorganisatie**. De erkenning door Forum Standaardisatie van de GWSW-standaard als verplichte open standaard (pas-toe-of-leg-uit-lijst) en van Stichting RIONED als beheerorganisatie met 'uitstekend beheer' worden als terecht, belangrijk en nuttig gezien.

In het volgende hoofdstuk wordt beknopt beschreven wat inmiddels is opgebouwd met en rondom de GWSW-standaard en in hoofdstuk 5 worden bovenstaande ambities en aandachtspunten vertaald naar een werkprogramma op hoofdlijnen voor de jaren 2025-2027. Dat is overigens in een deel van de gevallen een indirecte vertaling, omdat Stichting RIONED werkt in een omgeving die mede bepaald welke zaken resultaat opleveren. We zullen dus meerjarig en stapsgewijs blijven werken aan onze doelen.

4 Wat hebben we bereikt?

Stichting RIONED wordt erkend als de standaardiserende en autoriserende organisatie voor het stedelijk waterbeheer. Op het gebied van datastandaardisatie, de toepassing van semantische modellering en linked data, en de operationalisering ervan wordt Stichting RIONED erkend als vooroplopend. De GWSW-standaard wordt gezien als nodig en noodzakelijk en wordt in toenemende mate gebruikt.

De **huidige versie 1.6.1 van de GWSW-standaard** definieert alle basisgegevens voor rioleringsbeheer, dus objecten, kenmerken, onderlinge relaties en beheeractiviteiten. Toepassingsgerichte GWSW modules ondersteunen het inspecteren en reinigen van rioleringsobjecten, het hydraulisch doorrekenen van systemen, het maken van afvalwaterprognoses, het geografisch visualiseren en presenteren van objecten en systemen en het nemen van beheermaatregelen (aanleggen, vervangen, renoveren, repareren) van objecten.

Voor diverse andere toepassingen zijn **uitbreidingen** van de GWSW-standaard mogelijk en deels al in ontwikkeling: Inmeten/revisieverwerking, Vacuümriolering, Persleidingenbeheer, Gemalenbeheer, Hemelwatervoorzieningen (Regenwaterinfiltratie), Meldingenregistratie, Grondwater en Meten & Monitoring.

De GWSW-standaard wordt ontsloten aan de buitenwereld via een eigen platform, de **GWSW-server**. Naast de publicatie van de GWSW-standaard zelf en allerlei specificatiedocumenten zijn daar applicaties en webservices ontwikkeld en beschikbaar gemaakt waarmee gewerkt kan worden met datasets (vanuit beheer-, 3D-, GIS en rekensoftware). Gemeenten en waterschappen kunnen op de GWSW-server hun datasets publiceren, valideren tegen kwaliteitseisen die in het informatiemodel zijn vastgelegd, presenteren en converteren naar bestandsformaten voor specifieke toepassingen.

De GWSW-server is een stabiele raadpleeg-omgeving die het gebruik van de datasets door externe applicaties mogelijk maakt. De GWSW-server past uitstekend in de visie van een **federatief datastelsel/Common Ground/FAIR** waar voor onze discipline gesynchroniseerde kopie-datasets conform de sectorstandaard centraal beschikbaar zijn voor allerlei toepassingen en publicatievormen.

Inmiddels staan 'ruim **200 gemeentelijke datasets** op de GWSW-server in RDF, de wereldwijde linked data taal. De datasets zijn daar te raadplegen via API's en een SPARQL end point. De data zijn er vooralsnog handmatig geplaatst en veel bronhouders actualiseren de datasets met enige regelmaat. De volgende stap in de ontwikkeling zal zijn dat beheerapplicaties via de webservices de datasets periodiek gaan synchroniseren met het bronbestand. Daarmee zou de data op de GWSW-server een actuele kopie worden van de brondata, en maken we een grote stap naar een 'single source of truth'. Zodat er één unieke, vastgestelde plaats is waar data zijn opgeslagen en deze gegevens dus efficiënt, compleet, uniform, actueel, zonder dataverlies en zonder verwarring over de status gebruikt kunnen worden. Dat betekent ook dat validatie belangrijk is om de kwaliteit inzichtelijk te maken.

Een belangrijke toepassing op de GWSW-server is de doorlevering van datasets naar **PDOK** (Publieke dienstverlening op de Kaart, www.pdok.nl), het geo-informatieplatform namens alle overheden. Daarmee zijn de liggingsgegevens en kenmerken van leidingen, putten, kolken, randvoorzieningen en aansluitleidingen als open data op een algemeen bekend platform

beschikbaar. Op dit moment maken **117 gemeenten en 15 waterschappen** gebruik van de PDOK-publicatie. De rioleringsdata zijn op PDOK na de verplichte nationale basisregistraties een van de meest-geraadpleegde thema's.

De vijf belangrijkste **softwarepakketten** voor het beheer van de riolering en de openbare ruimte kunnen in basisvorm GWSW-bestanden (in RDF) exporteren. Enkele beheerpakketten met kleinere marktaandeelen werken daar ook naar toe. Er zijn overigens nog wel duidelijke verschillen in kwaliteit en compleetheid van de exportfuncties van beheerapplicaties. Inlezen is veelal nog niet goed mogelijk. **Inspectie- en reinigingssoftware** werkt inmiddels regulier met het RibX uitwisselformaat. En de drie gangbare **hydraulische rekenapplicaties** kunnen bestanden volgens het GWSW.HydX-formaat inlezen en gebruiken als basis voor modelberekeningen. Om het jaar toetst Stichting RIONED de mate van implementatie in applicaties en geeft maatwerkadvisen voor verbetering daarvan. We willen leveranciers actief erbij betrekken en ondersteunen om soepel tot goede implementatie te komen, en tegelijk hun klanten duidelijkheid bieden over de relatieve mate van adoptie en gebruiksmogelijkheden.

In de praktijk is het voor gemeentelijke beheerders lastig om zelfstandig de GWSW-standaard en -tooling te gaan gebruiken in en met hun eigen applicaties. De ruim 30 door Stichting RIONED opgeleide **GWSW-adviseurs** spelen een belangrijke rol door gemeenten te helpen hun data GWSW-conform te maken. De adviseurs stimuleren en begeleiden gemeenten en waterschappen en denken en werken mee aan nieuwe toepassingen. De adviseurs zijn deel van een levendige gebruikersgemeenschap van zo'n honderd mensen van adviesbureaus en gemeenten, die is ontstaan uit de nu bijna 200 deelnemers in vijf jaar aan de GWSW basistraining.

Stichting RIONED is met CROW en de groep CORE-gemeenten grondlegger van het **DOOR/CORE-BORIUS programma** (zie ook pagina 4) waarin gestreefd wordt naar samenhangende datastandaarden voor het beheer van de openbare ruimte. Afgelopen twee jaar zijn de projectorganisatie, basisfinanciering en ontwikkelagenda vormgegeven. Op basis van concrete wensen van de CORE-gemeenten lopen nu de eerste ontwikkelprojecten, waaronder de integratie van GWSW in **IMBOR**: het deel Stedelijk Water in IMBOR zal begin 2025 rechtstreeks en geheel afkomstig zijn uit het GWSW. Dan zullen versiebeheer, releaseplanningen en beheerorganisaties ook op elkaar afgestemd worden.

Afgelopen twee jaren heeft ook inhoudelijke **afstemming** plaatsgevonden tussen het GWSW en de **Aquo**-standaard (Informatiehuis Water) en is een mapping gemaakt tussen het GWSW en de Nederlandse CAD-standaard (**NLCS**). Omdat IMBOR, Aquo en NLCS recentelijk als linked data gepubliceerd zijn, zal verdere harmonisatie en integrale ontsluiting plaatsvinden én kunnen nieuwe toepassingen ontwikkeld worden. Stichting RIONED is om die reden al jaren aangesloten bij **DigiGO**, het digitaliseringsprogramma voor de gebouwde omgeving.

De **GWSW-beheerorganisatie** bestaat uit een stabiele groep betrokken, enthousiaste en kundige projectleiders, modelleurs en adviseurs. Zij doen zorgvuldig en transparant het beheer van het informatiemodel conform de vastgestelde procedures. Zij begeleiden samen met werkgroepen (bestaande uit deskundige en betrokken praktijkmensen van gemeenten, waterschappen, applicatiebouwers en adviesbureaus) de ontwikkeling en implementatie van deelmodellen, van eerste initiatief (*proof of value*) via specificatie en modellering naar praktijktoetsing (proof of concept), review en vaststelling, naar uiteindelijk (ondersteuning van) de implementatie. En zij doen het beheer en de doorontwikkeling van de GWSW-server en -applicaties en de bijbehorende specificatiedocumenten.

5 De uitdagingen en speerpunten voor 2025-2027

Stichting RIONED is in essentie een standaardiserende organisatie. Dat betekent een afgebakende rol, namelijk het ontwikkelen en beheren van de GWSW-standaard en de daarbij horende basisactiviteiten zoals technische helpdesk, communicatie, opleiding en raakvlakintegratie (met andere standaarden).

Adviesbureaus, softwareleveranciers, inspectiebedrijven e.d. hebben eveneens een afgebakende rol, namelijk het implementeren van standaarden in softwareproducten en werkwijzen, het gebruiken van standaarden in toepassing in concrete situaties en het inwinnen, analyseren, verrijken en verwaarden van data. Primair zijn zij aan zet om de wensen en behoeften van hun klanten (met name overheden) te herkennen en om te zetten in producten en diensten.

De beide rollen zijn weliswaar afgebakend, maar overlappen elkaar ook. Want voortdurend doen zowel opdrachtgevers als adviesbureaus en softwareleveranciers een beroep op Stichting RIONED om een actieve en bevorderende rol te spelen bij de adoptie en toepassing van de standaard. Er is nu nog een kloof tussen enerzijds data en datastandaarden en anderzijds toegankelijke, laagdrempelige toepassingen die te gebruiken zijn zonder (diepgaande) inhoudelijke kennis van de standaard. Er zijn nog best wat praktische hobbels te overwinnen om tot sectorbrede en optimale toepassing te komen:

- Veel gemeenten hebben krappe of onvoldoende personele bezetting voor hun riolerings-beheer, dus men heeft weinig ruimte voor het oppakken en doorvoeren van nieuwe ontwikkelingen;
- Databeheer wordt bij veel gemeenten vaak gezien als bijzaak, corvee, noodzakelijk kwaad of alleen techniek, door zowel rioleringsbeheerders, managers als bestuur;
- Daar waar beheerders wel visie, wensen en budget hebben, blijken interne belemmeringen (zoals werkprocessen, inkoopbeperkingen, verkokering en terughoudend ICT-systeembeheer) regelmatig lastig te nemen obstakels;
- Beheerders worden nauwelijks afgerekend op oude/onjuiste/onvolledige data;
- Er is budget om veel projectmatig, ad-hoc en houtje-touwtje op te lossen;
- Veel gemeenten zijn sterk afhankelijk van adviseurs en softwareleveranciers;
- Veel gemeenten zijn scherp op zichtbare kosten in het hier en nu, zonder besef dat goedkoop nu op termijn vaak duurkoop blijkt te zijn (*penny wise, pound foolish*).

Dit alles zorgt ervoor dat gemeenten er maar moeizaam in slagen de markt te bevragen om de standaard te gebruiken, tot innovatieve toepassingen te komen en verbeterlagen te maken in hun gegevens- en rioleringsbeheer. Op hun beurt zeggen marktpartijen regelmatig dat er onvoldoende concrete vraag (en budget) is om voortvarend te kunnen doorontwikkelen en de GWSW-standaard toe te passen. Gelukkig beginnen gemeenten zich regionaal of thematisch te verenigen om stappen ter verbetering te zetten en steviger regie te voeren.

Wat komende jaren nodig is, is gezamenlijke inzet van alle partijen om tot (plug & play) laagdrempelige oplossingen te komen om alledaagse werksituaties te verbeteren. Naast de afbakening van rollen en de knelpunten bij de adoptie en het gebruik van de standaard zoals geschetst in deze paragraaf zal Stichting RIONED ook steeds kritisch moeten afwegen welke rol zij moet spelen en hoe zij die rol kan invullen.

Bijvoorbeeld, de rol en functionaliteiten van de GWSW-server en die van de RibX-validator zijn manieren om processen te bevorderen en gemeenten te ondersteunen op een manier die verder gaat dan alleen de verantwoordelijkheid voor de sectorale standaarden. Eenmalige, centrale ontwikkeling van tools is vaak efficiënter en sneller te regelen dan dat meerdere marktpartijen dat elk afzonderlijk moeten gaan ontwikkelen. Wanneer Stichting RIONED de uitnodiging krijgt en draagvlak ervaart, dan pakken we deze bevorderende en ontwikkelende rol in afstemming met de belanghebbenden. Als marktpartijen zelf het voortouw willen nemen, dan zal Stichting RIONED ze daartoe de ruimte geven.

Huidige formatie GWSW-uitvoeringsorganisatie is krap

Zoals de strategische verkenning, een vergelijking met soortgelijke beheerorganisaties van datastandaarden en een analyse op grond van de BOMOS (het Beheer- en Ontwikkel-Model voor Open Standaarden, van Forum Standaardisatie) enkele jaren geleden heeft laten zien, is het GWSW-team in de praktijk klein en efficiënt gezien de omvang van het huidige takenpakket, de ambities en de bereikte resultaten. Gevolg is wel dat het GWSW-team continue moet kiezen en veel ballen in de lucht moet houden. Door een lean & mean werkwijze is desondanks enorm veel bereikt. Het is de vraag of deze werkwijze op termijn is vol te houden. Temeer omdat de geboekte resultaten en de beoogde baten nog niet altijd breed uitgedragen en verankerd worden.

De samenhang met DOOR/CORE-BORIUS vormt daarbij zowel een uitdaging als een kans. Als dat ontwikkelprogramma op stoom komt en qua beheerorganisatie, data-uitwisseling en dataplatform een aantal zaken meer generiek gaat vormgeven en in productie gaat nemen, dan zou Stichting RIONED mogelijk een substantieel deel van haar GWSW activiteiten in het DOOR/CORE-BORIUS programma kunnen onderbrengen en borgen.

Op de korte termijn is daar overigens nog geen zicht op, CROW is met de CORE-gemeenten en andere partners nog volop aan het opbouwen, maar gedurende de periode van dit programmaplan kan Stichting RIONED met CROW die opbouw ondersteunen en versterken. Daarin zal de beschikbaarheid van externe financiering een belangrijke factor blijven. Dat het Fonds Fysieke Leefomgeving (voorheen: Fonds Collectieve Kennis Civiele Techniek) niet meer bijdraagt aan het GWSW-programma maakt de uitgangspositie lastiger. De toekomstige manier van organiseren vereist professionalisering, prioritering en afstoten van niet-kerntaken, of, als alternatief, het welbewust oppakken inclusief extern laten financieren van deze aanvullende taken en de daarbij horende capaciteit (al dan niet als aparte entiteit). Dit zal komende jaren in samenspraak met CROW uitgewerkt worden.

Samenwerken met anderen is evident noodzakelijk waarbij RIONED als erkend kennisspeler haar verbindende rol kan blijven spelen en zich kan concentreren op het verankeren van inhoudelijke kennis van het stedelijk waterbeheer in (data)standaarden. Het bereiken van een breed gebruikersveld van de GWSW-standaard vraagt om een stappenplan naar de toekomst en scherpere keuzes om massa en impact te kunnen bereiken. De wensen en mogelijkheden van de eindgebruikers zullen daarbij het uitgangspunt moeten zijn.

Prioriteiten en activiteiten in 2025-2027

Al het voorgaande afwegend zal Stichting RIONED zich in 2025, 2026 en 2027 richten op de instandhouding, beperkte doorontwikkeling en het gebruik van dat wat al beschikbaar is, en op de zaken die dringend gewenst of vereist zijn. Meer dan dit lukt niet, tenzij Stichting RIONED uitdrukkelijk gevraagd wordt en er in de benodigde capaciteit voorzien wordt:

1. Beter toepassen van het GWSW en daarop gebaseerde rioleringsdata;
2. Doorontwikkelen GWSW in samenhang met andere standaarden;
3. Zorgvuldig beheren wat is opgebouwd.

De drie speerpunten worden hieronder toegelicht.

Speerpunt 1 – Beter toepassen van het GWSW en daarop gebaseerde rioleringsdata

We bevorderen graag de toepassing van het GWSW en daarop gebaseerde rioleringsdata via **software en diensten**. De informatiebehoefte en activiteiten van de rioleringsbeheerders en hun partners zoals aannemers, adviseurs, waterschap en andere gemeentelijke disciplines zijn daarbij het uitgangspunt. Stichting RIONED kan niet ingrijpen in de werkverhoudingen en dagelijkse beheerprocessen van individuele opdrachtgevers en opdrachtnemers. Wij doen ons werk door generiek te inspireren, te equiperen, te communiceren en op basis van draagvlak veranderingen te bevorderen.

Zoals al benoemd, **adoptie en gebruik** laten zich niet forceren. Eindgebruikers en de software-applicaties die hen ter beschikking staan, hebben over het algemeen enkele jaren tijd nodig om met de vastgestelde onderdelen van de standaard te gaan werken. Stichting RIONED zal zich inspannen om die incubatietijd zo kort mogelijk te krijgen, onder meer door:

- de standaard in afstemming met de relevante softwareleveranciers te ontwikkelen,
- communicatie (informatie en user stories),
- het initiëren en begeleiden van proef- en voorbeeldprojecten met softwareleveranciers, adviseurs en opdrachtgevers,
- aanhaken bij breed geaccepteerde standaarden zoals IMBOR, en
- na een redelijke overgangstermijn applicaties te toetsen op het correct en tijdig implementeren van nieuwe versies van de standaard.

De keerzijde is dat het stimuleren van adoptie en gebruik geen sleuren en trekken moet worden. Daar waar gebruikers, adviseurs en softwareontwikkelaars zelf energie en inzet tonen om de standaard toe te passen, zal Stichting RIONED naar vermogen ondersteunen, verbinden en communiceren.

Gemeenten geven aan het GWSW wel te willen implementeren, maar het GWSW als lastig te ervaren en daarom dus sterk afhankelijk zijn van ondersteuning door hun leveranciers en de ontwikkeling van beheersystemen (waarbij de software de complexe technische kant van het GWSW voor de eindgebruikers buiten beeld hoort te houden). Alle partijen hebben baat bij een

praktisch en toegankelijk **stappenplan** voor het proces van implementeren, adopteren en benutten. Stichting RIONED gaat dit ontwikkelen en ondersteunen met screenshots, video's en andere middelen om (data)beheerders goed op weg te helpen. Zo nodig wordt in aanvulling op de algemene instructies met leveranciers per applicatie een concrete set instructies opgebouwd om gebruikers te helpen objectdata op de juiste manier te registreren zodat data GWSW-conform, beter en vollediger beschikbaar komen, onder meer in de datasets op de **GWSW-server en PDOK**. Dat gaat niet alleen om de GWSW-conformiteit, maar ook om de eisen en toetsing van de gegevenskwaliteit.

Ook wil Stichting RIONED een **verkenning** doen op basis van de OTL- en BIM-ontwikkelingen bij grote gemeenten (Rotterdam, Amsterdam, Utrecht, Groningen, ...) en o.m. de vooruitstrevende keuze van Roosendaal om het rioleringsbeheer in te richten op basis van een GWSW-achtige linked database. De verkenning zou een **ontwikkelagenda** kunnen opleveren om witte vlekken in de standaarden en landelijke generieke tools te gaan opvullen, en om gemeenten in staat te stellen doelgericht en samen aan die informatievoorziening van de toekomst te gaan werken. Deze verkenning zal veel breder zijn dan stedelijk waterbeheer en daarmee ook een invulling geven aan speerpunt 2.

Tegelijk ziet Stichting RIONED ook in de breedte interessante ontwikkelingen om rioleringsdata te benutten en het belang van goede data te onderstrepen. Daarom participeert Stichting RIONED naar vermogen in ontwikkelingen zoals **DigiGO** (we ondersteunen het recente bestuurakkoord en doen mee in passende Digideals), de ontwikkeling van een nationale **Digital Twin Fysieke Leefomgeving**, het verbeteren van de informatievoorziening via **KLIC/WIBON** en het ontstaan van een **Federatief Datastelsel**. We zorgen dat het GWSW-informatiemodel deze toepassingen afdekt en dat de applicaties op de GWSW-server de betreffende functionaliteiten ondersteunen.

Speerpunt 1 geven we verder vorm met verschillende activiteiten:

- **Communicatie** voor verschillende doelgroepen en in verschillende vormen (zoals trainingen, nieuwsbrief, websites, artikelen, Kennisbank Stedelijk Water, video's, webinars, bijeenkomsten);
- Het bieden van een netwerk van deskundige **adviseurs**, die gemeenten en waterschappen ondersteuning op maat kunnen bieden;
- Het organiseren van **proeftuinen** en show cases en de resultaten uitdragen, concreet zullen in 2025 voor deelmodellen GWSW-Inmeten, GWSW-Gemalen en GWSW-Maatregelen proefprojecten plaatsvinden;
- In 2025 en 2027 vindt de **GWSW Applicatietoetsing** voor beheerpakketten plaats;
- We gaan in de planperiode onderzoeken hoe Stichting RIONED met de GWSW-standaard en -server KLIC bronhouders en service providers kan ondersteunen om betere **KLIC/WIBON data** te krijgen, mede om graafschade aan riolering en hemelwatervoorzieningen terug te dringen.
- Doorontwikkeling en bevordering van gebruik van de **BGT-Inlooptabel en -Inlooptool**.
- Tijdens de planperiode zullen de voorbereidingen plaatsvinden voor de volgende **Monitor Gemeentelijke Watertaken**, waarin opnieuw een deel van de gegevensverzameling (in 2028) gebaseerd zal worden op de rioleringsdata op de GWSW-server.

Speerpunt 2 – Doorontwikkelen GWSW in samenhang met andere standaarden

We gaan het GWSW in rustig tempo doorontwikkelen, inclusief het verder verbinden van het GWSW aan andere standaarden (zie verderop). In alle gevallen willen we de ontwikkeling te koppelen aan concrete use cases. Natuurlijk is een breed woordenboek een goede basis, maar de echte kracht van het GWSW zit in het specificeren en faciliteren van de gegevensuitwisseling bij concrete (beheer)activiteiten. Want door die toepassingen worden eindgebruikers – zowel overheden als marktpartijen – geholpen hun werk beter te doen.

Een belangrijke uitbreiding zal zijn het deelmodel GWSW-Inmeten, een informatiemodel voor het kunnen verwerken van revisies en de resultaten van landmeters. Dit deelmodel is eind 2024 als eerste concept gereed en zal in 2025 verder getest, gemodelleerd en voor publicatie klaargemaakt worden. Ook zullen ondersteunende documenten en tools beschikbaar komen. Er zijn hoge verwachtingen van dit deelmodel, omdat er grote behoefte bij gemeenten is om de revisieverwerking te verbeteren. Bovendien zijn er externe prikkels om de kwaliteit van liggingsgegevens te verbeteren in het kader van het voorkomen van graafschade en het beschermen van gerealiseerde klimaatadaptieve maatregelen. Het deelmodel GWSW-Inmeten zal invloed hebben op het muteren van datasets in beheerpakketten en daarmee zal onderzocht moeten worden welke formaten en importfuncties nodig zijn om dit te faciliteren.

Bij Speerpunt 2 horen de volgende activiteiten:

- In 2025 worden de **deelmodellen** GWSW- GWSW-Persleidingen en GWSW-Revisies afgerond. Voor de deelmodellen GWSW-Maatregelen en GWSW-Gemalen worden in 2025 eerst de mogelijke toepassingen gedefinieerd en de praktische toepasbaarheid getoetst. Bij GWSW-Gemalen is een verwevenheid met de nationale BRL en met de ontwikkeling van prEN13508-4 op Europees niveau (zie volgende bullet). Deze en eventuele toekomstige deelmodellen worden ontwikkeld als er een duidelijk use case is en een succesvolle proof of value neergezet is.
- Komende jaren vindt doorontwikkeling plaats van de EN 13508-2 en uitbreiding van de **EN 13508-serie** met normen voor rioolreiniging (deel 3) en bijzondere objecten (deel 4). Deze normen hebben grote impact op de Nederlandse werkwijze bij visuele inspecties van leidingen en putten, rioolreiniging en gemalenbeheer. Dit betekent een flinke opgave om dat allemaal goed te verwerken en te ondersteunen via het GWSW (deelmodel Rib), de RibX validator, specificatiedocumenten zoals de Leidraad visuele inspectie, de classificatiemethodiek, het model-PvE, de RAW-systematiek en BRLs en met tijdige en voldoende communicatie en meebewegende sectorale opleidingen.
- Eind 2024 is de ontwikkeling van deelmodel **GWSW-Hemelwatervoorzieningen** gestart met als doel dat in 2025 in eerste versie op te leveren en vast te stellen.
- Voor het ontwikkelen van GWSW-Grondwater, GWSW-Meten & Monitoring en eventuele andere **uitbreidingen** kan naar verwachting op z'n vroegst pas in 2026 of 2027 ruimte ontstaan, omdat de ontwikkeling van nieuwe deelmodellen op een laag pitje staat om de focus te leggen op betere implementatie en gebruik.
- Verder zal inhoudelijke, technische en functionele afstemming plaatsvinden tussen het GWSW en het IMBOR (samen met CROW), de Nederlandse CAD-standaard NLCS (DigiGO), de Aquo-standaard (Informatiehuis Water), DAMO-Afvalwaterketen (Waterschapshuis), IM-Meten (SIKB en IHW), IMKL, NL-SBB en IMBRO (Geonovum en Kadaster), NEN 2660 (NEN) en NEN 3610 (Geonovum).

Voor de duidelijkheid benoemen we hier ook dat Stichting RIONED principieel niet actief kan en zal mee-ontwikkelen aan commerciële toepassingen (producten & diensten) op basis van het GWSW. Stichting RIONED focust op generieke functionaliteit die op nationaal niveau nuttig en nodig is voor de sector.

Speerpunt 3 – Zorgvuldig beheren wat is opgebouwd

De basis van dit programma en uitgangspunt voor de andere speerpunten is dat we zorgvuldig in stand houden wat is opgebouwd. Hoe meer er in de loop van de tijd ontwikkeld wordt, hoe groter de inspanningen zijn om dat goed en transparant te beheren. Dat geldt voor het Gegevenswoordenboek Stedelijk Water als informatiemodel, maar ook voor de GWSW-server en applicaties, en alle documentatie waarin zaken gespecificeerd en toegelicht worden. De huidige beheerorganisatie is daar goed op ingericht en de beheerprocedures werken naar behoren. Het vraagt doorlopende inzet en periodieke evaluatie om dat zo te houden.

Concrete activiteiten die onder Speerpunt 3 vallen, zijn:

- Het generiek maken van het **GWSW-metamodel en de modelleerprincipes** conform de afspraken die daarover door de partners van de DigidealGO gemaakt worden (m.n. NEN 2660). Dat zal opleveren dat het GWSW gemodelleerd en gepubliceerd wordt volgens de wereldwijd gangbare linked-data-taal, en dat hetzelfde metamodel wordt gehanteerd als andere nationale en organisatiespecifieke informatiemodellen in de gebouwde omgeving. Naar verwachting zal door die herkenbaarheid en eenduidigheid de adoptie groeien; toepassingen, tools en deskundigen worden generieker inzetbaar en het gebruik zal toenemen;
- Het beheer en de technische doorontwikkeling van de **GWSW-server** voor de ontsluiting en het gebruik van de GWSW-standaard, -applicaties en -datasets. De nadruk ligt hierbij op kennisverspreiding, performance, beveiliging en schaalbaarheid. Dit omvat ook het doen van een risico-analyse en pentest voor het verbeteren van de veiligheid, kwaliteit en robuustheid van de GWSW-server;
- Het opstellen van en gaan werken volgens een Dossier Afspraken en Procedures (DAP) met Het Waterschapshuis voor de keten van de **rioleringsdata van waterschappen** via DAMO, Gegevensknooppunt Waterschappen, GWSW-server en PDOK;
- Het verbeteren en afstemmen van de **beheeraanpak en -procedures** en releaseplanningen met partners SIKB en Informatiehuis Water binnen het CCvD-Datastandaarden en met CROW in het kader van IMBOR en het DOOR/CORE-BORIUS programma (ook hier een DAP opstellen);
- Stichting RIONED gaat de partijen in het stedelijk waterbeheer ondersteunen bij de implementatie van de Network Information Security Directive (NIS2), de Cyber Resilience Act (CRA) en de Critical Entities Resilience Directive (CER). Een in 2024 gestarte verkenning zal de basis zijn voor de ontwikkeling van concrete hulpmiddelen ter verbetering van de **(cyber)weerbaarheid en -veiligheid** en om de wettelijke verantwoordelijkheden goed in te kunnen vullen.

6 Meerjarenbegroting 2025-2027

In onderstaande overzicht zijn de speerpunten, activiteiten en lopende en verwachte projecten omgezet in budgetten. Dit overzicht wordt onderdeel van de meerjarenbegroting van Stichting RIONED. Waar nodig zal voor deelactiviteiten gezocht worden naar cofinanciering en subsidie.

MJP Data & Informatie BEGROTING <i>versie 8-11-2024</i>	2024 (verwacht)	2025	2026	2027
	€	€	€	€
GWSW - (software)licenties (PDOK, Xantion, Mi2)	27.200	28.000	29.000	30.000
GWSW - systeemtechnisch/metamodel/ architectuur	6.700	5.000	6.000	6.000
GWSW - beheer basismodel	31.000	15.000	15.000	15.000
GWSW - beheer/doorontwikkeling platform en apps	22.000	25.000	25.000	25.000
GWSW - afstemming met andere modellen	18.300	15.000	5.000	5.000
GWSW - ontwikkeling/ondersteuning deelmodellen	56.800	50.000	35.000	35.000
GWSW - communicatie/ondersteunen adoptie en gebruik	24.300	20.000	22.000	25.000
GWSW - adviseurs/basistraining	14.100	15.000	15.000	15.000
GWSW - use cases/PoCs	8.000	20.000	15.000	15.000
GWSW - applicatietoetsing	10.000	25.000	20.000	20.000
GWSW - RibX/EN13508/leidraden/validator	PM	PM	PM	PM
NIS2/CER/CRA implementatie-ondersteuning	PM	PM	PM	PM
Governance, programma- en stakeholdermanagement	PM	PM	PM	PM
Totaal	218.400	218.000	187.000	191.000

De meerjarenbegroting sluit aan bij de speerpunten en laat het volgende zien:

- Beheer van de GWSW systemen en informatiemodellen is en blijft een kerntaak;
- Er komt relatief veel nadruk te liggen bij het bevorderen van adoptie en gebruik;
- Het ontwikkelen van nieuwe deelmodellen wordt afgeschaald. Dat maakt het basismodel ook stabiel, waardoor daar minder ontwikkel- en beheerkosten gemaakt worden.
- De applicatietoetsing zal plaatsvinden in 2025 en daarna herhaald worden in 2027 (waarvoor mogelijk voorbereidingen in 2026 nodig zijn).
- Na de intensieve afstemming met IMBOR in 2024 en 2025 zal naar verwachting de afstemming met andere modellen relatief minder inzet vragen.
- De GWSW-basistraining en de gebruikersgemeenschap die daaruit ontstaan is, zijn erg belangrijk om de kennis over het GWSW en de ontwikkelingen eraan goed te verspreiden en gebruik te bevorderen.
- De inspanningen voor cyber- en fysieke veiligheid worden na een verkenning in 2025 geprogrammeerd en via een separaat project uit de RIONED begroting gefinancierd.
- Datzelfde geldt ook voor de activiteiten vanwege de herziening en uitbreiding van de EN 13508-serie. In 2025 zal dit verkend en geprogrammeerd worden, waarna Stichting RIONED met andere belanghebbenden (Vereniging Afvalbedrijven, NSTT, NEN) financiering zal gaan regelen.